

САНА ОЛОХ

12+

2020 сыл
Бэс ыйын
16 күнэ
оптуорунньук
№ 43
(11698)

Чурапчы улууһун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫНҢЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • @sanaoloh

оптуорунньук бэс ыйын 16 > сэрэдэ бэс ыйын 17 > кэспир бэс ыйын 18 > бэстисэ бэс ыйын 19 > субуота бэс ыйын 20 > баскыһыанна бэс ыйын 21 > бэнидизньик бэс ыйын 22

— 1 ИЮЛЯ - ОБЩЕРОССИЙСКОЕ ГОЛОСОВАНИЕ ПО ПРИНЯТИЮ ПОПРАВК В КОНСТИТУЦИЮ РФ —

Вопросы организации Общероссийского голосования в поселениях Якутии рассматриваются адресно

13 июня руководитель Администрации Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия) Афанасий Владимиров провел совещание в режиме ВКС с главами муниципальных образований Таттинского, Чурапчинского и Момского улусов по подготовке к проведению Общероссийского голосования по вопросу одобрения изменений в Конституцию Российской Федерации.

В серии таких рабочих совещаний, прошедшей в течение недели, приняли участие 315 глав поселений 34-х районов республики, члены Центральной избирательной комиссии РС (Я), председатели и члены территориальных избирательных комиссий, ответственные должностные лица. Адресно рассмотрены вопросы каждого поселения в соответствии с их транспортной доступностью, особенностями расположения инфраструктуры, видами и качеством каналов связи и распространения информации.

Ключевыми задачами при проведении голосования является обеспечение безопасности для здоровья граждан, членов избирательных комиссий и наблюдателей, разграничение потоков граждан при проведении голосования, грамотная организация досрочного голосования граждан, голосования по месту нахождения и голосования граждан, находящихся за пределами республики, информационно-разъяснительная работа.

В данное время всеми главами поселений

дорабатываются графики и схемы голосования по требованиям Роспотребнадзора. В соответствии с санитарными нормами все граждане (избиратели, члены избирательных комиссий, наблюдатели) должны обеспечиваться масками и перчатками, помещение для голосования должно быть обеспечено средствами для обработки рук и поверхностей, регулярно дезинфицироваться. Вход и выход в помещение для голосования должны быть отдельными по избежание пересечения потоков граждан.

Учитывая, что в последних числах июня в

республике пройдут всероссийские тренировки по ЕГЭ, главам поселений следует внимательно относиться к организации масштабных мероприятий и грамотно распределить силы и средства.

Подробно обсуждены способы и сроки доставки средств индивидуальной защиты, дезинфектантов в поселения, организация дежурства медиков на участках для голосования.

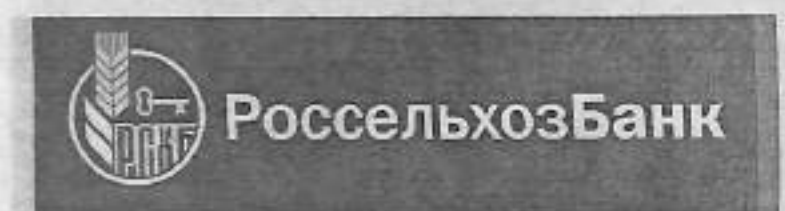
По сообщениям глав труднодоступных поселений вопросы доставки бюллетеней и организации досрочного голосования в оперативном порядке отрабатываются с ЦИК РС (Я) и представителями авиаперевозчиков. По подсчетам специалистов, в досрочном этапе голосования примут участие около восьми тысяч человек. Организацию и проведение досрочного голосования будут осуществлять члены более 140 участковых комиссий при помощи вездеходов, моторных лодок и вертолетов.

Афанасий Владимиров обратил особое внимание на оперативное доведение до граждан информации о механизме «Мобильный избиратель», наиболее удобных способах подачи заявления о голосовании по месту нахождения. Напомним, что прием заявлений через портал Госуслуг, МФЦ «Мои документы» и территориальные избирательные комиссии уже ведется с 5 июня т.г., участковые избирательные комиссии начнут принимать заявления с 16 июня т.г.

Совместная работа с поселениями республики по подготовке к Общероссийскому голосованию продолжается в оперативном режиме.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия)
Фото Марии Васильевой, ЯСИА.

— ТЭРИЛТЭ ТҮБҮГЭ —

РоссельхозБанк

эмиз уларыйбата. Саҥа дьизэ киириппитинэн, килийизинэрбит үксүхтэрэ дьин эрэнибит, үлэлииргэ уонна дьон-сэргэ да кэлэригэр бары усулуобуйа тэрилиннэ диибит. Түгэнинэн туһанан, бааммыт филиалын дириэктэринэн Василий Тимофеев уонна кини солбуйааччыларыгар Семен Иванова, Петр Спиридонова улахан махталбытын тиздэбит. Баан ылла даҕаны биридэ көһөн хаалбат, үтүмэн элбэх үлэ, сыра-сылба барда.

Банкоматтар Чурапчы нэһилиэгин

“Россельхозбаан” -- саҥа дьизэбэ

2020 сыл тохсунньу 24 күнүгэр “Россельхозбаан” Чурапчытаагы филиалын салайааччыта Дария Ефремованы кытары “2,7%-наах ипотека туһунан” кэспэтиигэ баан саҥа дьизэбэ көһүөхтээбин туһунан суруйбуттаахпыт. Онтон бэс ыйын 15 күнүгэр Чурапчы нэһилиэгэр “Россельхозбаан” саҥа аадырыска Октябрьскай аатынан уулусса 19/1 нүөмэрдээх дьизитигэр (норуokka биллэринэн “Саҥа биэс этээстээххэ”) тупсабай оҥоруулаах офиска үлэтин күнүн саҕалаата.

“Чурапчыбыт улууһун олохтоохторо, үтүө күнүнэн! Балай да кэтэһиннэрэн баран, саҥа аадырыстыгар көһөн киирдик. Үлэбит чааһа уларыйбат, килийизинэрбитин сарсыарда 9.30 чаастан кииһэ 17.30 чааска дьэри күтэбит. Эбиэппит кэмэ 13.00-14.00 чааска дьэри. Үлэһиппит ахсаана

иһигэр түөрт сиргэ турар буолуохтара: бу дьизэбэ турар банкомат суукканы мэлдьи үлэлиэбэ, итиннэ таһынан “Үс Кут” эргизэн дьизитигэр, “Айыллаан” киинэ тыйаатырыгар уонна өссө бири банкоматы интэринээт томторугар олохтоохторго уонна устудьуоннарга табыгастаах буоллун дьин “Ирина” бороодуукта маҕаһыныгар туруорары быһаанньыбыт. Ону таһынан нэһилиэккэргэ банкомат турарыгар анаан, маҕаһыныгары кытары дуоҕабар түһэрсэргэ эмиз бэлэммит”, - дьин “Россельхозбаан” Чурапчытаагы филиалын салайааччыта Дария Савельевна үөрэн туран кэспир.

“Россельхозбаан” өнөтүнэн туһанааччыларга чахчы даҕаны бүгүн үөрүүлээх күн буолла. Чурапчыбыт нэһилиэгин киинигэр дьизэлэммит бааммыт үлэтэ таһаарылаах, ситиһиилээх, элбэх килийизиннээх буоларыгар баҕарабыт.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— ТЫА ХАҢАЙЫСТЫБАТА —

КЭМИГЭР, ТЭРЭЭНИННЭЭХТИК

Быйылгы Тыа хаһайыстыбатын министристибэтин кулун тутар 10 күнүнээби 149 №-дээх бирикээһинэн, тизирдиллибит былааммыт уопсайа 2250 гектарга тэһинээр. Ол иһигэр 342 гектарга туораахтаах култуура (бурдукка), 1763 гектарга күөх ыһы, 125 гектарга хортуска, 20 гектарга аһаҕас халлаан анныгар үүннэриллэр оборуот аһа ыһыллыахтаах. Маны таһынан 39 857 туонна оту оттоохунна, 2200 туонна сиилэни угууга, 800 туонна сенаһы онорорго соруудах тизирдиллэнэ.

Быйыл "Мындабаайы" кэпэрэтиип өрөспүүбүлүкэ бурдугунан дьарыктанар хаһайыстыбаларын ахсааныгар кириэ. Хаһайыстыба ыам ыйын ортотуттан бааһыналарыгар тахсан, сирдэрин барытын толору хорутан,

сииги баттаһан, 342 гектарга ыһытын бу күнүргэ түмүктээтэ. Ол курдук 119 гектарга ньэчимизни, 223 гектарга эбизни ыстылар. Ыһыы кэмигэр икки сменанан, 3 тыраахтарынан үлэлээтилэр. Быйылгыттан биригэдьириинэн уопуттаах эдэр ыччаппыт М.М. Ядрихинский үлэли сылдыар, уопсайа бэһиз буолан үлэлиллэр.

Улуус дьаһалтата Тыа хаһайыстыбатын министристибэтин иһинэн үлэлиир "Кормопроизводствонь сайыннары" бырагырааматыгар кыттан, куюкурус хомуурун аһан, сөбүлэни түһэристэ. Бу бырагыраамага улуус бүддьүөтүттэн 2600 тыһ. солк. көрүлүн, өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүттэн утары 2400 тыһ. солк. ылар. Бу үп култуура сизмэтин атылаһы сорох чааһын толуйууга уонна

ыһыыга туһаныллар тизхиныкэни атылаһыга туттулууба.

Улуус үрдүнэн быйыл 39 тэрээһиннээх хаһайыстыба ыһыыга тахсан, 90 киһи, 67 тыраахтар, 20 сеялка, 42 састоруллар тизхиныкэ тахсан үлэлээтэ. Сиик саптарыга 614 гектарга, сааскы хорутуу 1946 гектарга ыһытылынна.

Мындабаайыга 500 кв.м. «Эйгэ» кэпэрэтиип халпыыста рассаадатын ыһан, 4 гектар изиннээх бааһынага таһааран олоттулар. Ону таһынан 3 гектарга хортусоппуй уонна да атын аһаҕас халлаанна үүнэр оборуот аһын олордон ыһы үлэтин түмүктээтилэр.

көрөн, уопут быһыытынан тарбаттаахпыт.

Быйыл бааһынай хаһайыстыбалар. Мындабаайыттан М.К. Луковцева, Чурапчыттан Е.В. Холмогоров, Одьулуунтан А.С. Барашков күөх үүнээйи ыһыытыгар сана ылсан, үлэлээн сабалаатылар. Хаһайыстыбаларбыт сүөһүбүтүн, сылгыбытын инэмтэлээх аһынан толору хааччылары өйдөөн, бу курдук күөх ыһыынан дьарыктананаччы элбээн иһэр.

Күөх сайыммыт өлгөм үүнүүлээх буоллун, быйылгы кыстыкпытыгар сыл тахсар олпутун-маспытын бэлэмнииргэ көхтөөхтүк үлэлиэбин-хамсыаным диин ыһырабын.

Анна ЗАХАРОВА,

улуустаабы тыа хаһайыстыбатын салалтатын начаалынньыга.

"Мындабаайы"

бааһынай хаһайыстыба Данил Павлов 30 гектарга хортусоппуйу олорто, 3 гектарга моркубу, 1 гектарга субьекүлэни ыһан бүтүрдэ. Билигин күрүө тутуутугар, бааһынаһы паардааһынга, күөх үүнээйини ыһыыга үлэли сылдыар.

М.С. Седалищев бааһынаһын кэнгээр сыалтан сана састоруллар кусторез-косилканы атылаһан аһалан, үлэлээн сабалаата. Бу тизхиныкэ хайдах үлэтириртэн

— УЛУУСКА — БУ КҮННӨРГӨ —

ЛИЭНТЭЛЭРИ ТҮНЭТТИЛЭР

Бэс ыйын 11 күнүгэр «Кыайыы Волонтердара» Бүтүн Арасыйыатаабы хамсааһын, улуустаабы ыччат координационнай сзбизитин, «S.A.A.S» Чурапчы нэһилиэтин ыччатын түмсүүтүн чилиэттэ уонна улуус көхтөөх ыччата Арасыйыа күнүн «көрсө, үс өтнөөх, манан - халлаан күөх-кыһыл дьүүһүннээх лиэнтэлэри олохтоохторго түнэттилэр. Манньык аахсыһа сылын аайы ыһыллан, нэһилиэтин түмсүүлээбин көрдөрөр, итин тэҥэ эдэр дьонго патриотическай өйү-санааны күүһүрдэр.

Марфа ПЕТРОВА.

“Ураа, бүгүн сарсыарда икки сыммыт баар!”

Бу курдук сарсыарда аайы сана аллайан, быйыл “Чуораанчык” уһууааны бүтүрбит 7 саастаах Тимур Спиридонов кууруссаларын сыммытын күн аайы бэйэтэ тоһууан хомуйар.

Улуус дьаһалтата дьан кэмигэр ыһытты сана пилотнай бырайыага олоххо кириэн, 1-кы-2-с баартыйаларынан түнэгилибит кууруссалара номнуо сыммыттаан ырааттылар.

Эдэр ийэ, улуус дьаһалтатын ыччаты кытары үлэбэ исписэлиһэ Анастасия Даниловна Спиридонова: “Иккис баартыйа кэлиитигэр биэс кууруссаны ылбыппыт. Маннай утаа, уһуннук айаннаан кэлбиттэриттэн эбитэ дуу, күн көтө-көтө биридди устууканы сыммыттыыллар этэ. Онтон кэлин дьикэтиэн, Чурапчыбыт интэринээт томторун ыраас салгынын ылынан, сыммыттыыллара биллэ элбээтэ. Астарыгар буспут балыгы, горобу, гречкэни, ууга сиигитиллибит иллизби уонна бэйэлэрэ сиир бурдуктарын битээминни кытары булкуйан кутабыт.

Эбии аһылык быһыытынан сыммыттарын хабын үлтүрүтэн эмиз биэрэбин, уйаларын дьааһыгар оһох күлүн кутан биэрбитим. Уопум бэйэтэ санаатыттан күн аайы күөх оту үргээн сизтэр. Онтон күннээби рационнара элбэх”, - диин күлэ-үөрс кэпсиир.

Оттон Чурапчы нэһилиэтин олохтооһо Елизавета Винокурова: “Кууруссалары бастагы баартыйанан аһалалларыгар халлааммыт тымныы этэ, ону аһан, араас биричиинэнэн уһуннук айаннаан кэлбит көтөрдөр кэккэ ыарахаттары көрсүбүттэрэ. Ол эрэри Чурапчы сымнаҕас илиилээх үчүгэй хаһайкаларыгар түбэспит кууруссалар билигин оннулары булан, хаһайыннарын сыммытынан күндүлээн, үөрдэ-көтүтэ сылдыаллар. “Маннай кэлиилэригэр түүлэрэ бүтүннүү түһэн, соччото суох көрүнгээх кэлээхтээбиттэрэ. Онтон эрдэттэн сөптөөх уйаны тутан, куурусса сиир бурдугунан, итиэннэ оболор араастаан, ону-маны булкуйан аһатан, оннуларыгар түстүлэр. Күн аайы санаттан сана

ыраас ууну элбэби кутан биэрэбит, битээминнэри сизтэбит. Билигин абыс кууруссаттан түөрдэ наар сыммыттыыр”, - диин санаатын үллэстэр.

Бу икки кэпсээбит сүрүн дьоруойдарбыт, улуус уонна нэһилиэк дьаһалталарыгар улаханньык махтаналлар, манньык пилотнай бырайыак чэчири сайдарыгар бааралларын биллэрдилэр.

Бэлэмнээтэ Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

ӨЛГӨМ ҮҮТҮ, ЭМИС ЭТИ ДЭЛЭТИИГЭ

Бүгүнгү нүөмэргэ – Мугудай нэһилиэгэ

Саһа саһахтары арыһан

1949 сылтан саһалаан колхозтары бастаһы бөдөнсүтүү, онтон 1952-1954 сылларга икхис бөдөнсүтүү ыһыллыһан. Чурапчы оройуонугар 13 колхоз баар буолбута.

Билиги нэһилиэк иһэн туттар уордуннаах бастаһы бэрэссэдээтэлибит Иван Ильич Сивцев ити үтүө дьыаланы өйөөн, төрөөбүт нэһилиэгэр кыра колхозтары холбоон, биһир сиргэ кииннээн, бөһүөлүктээн, бөдөн колхозу тэрийэргэ быһааннамыта. Ол туһунан партия райкомугар сурук түһэрбитэ. Кини быһаанын өйөөн, райком төрөөбүт нэһилиэгэр Мугудайга колхоз бэрэссэдээтэлинэн ыһыллыһа. М. Горькай аатынан колхоз отунуу 17 күнүгэр 1951 сыллааха "Сайды" уонна "М. Горькай" колхозтар холбоһууларыттан тэриллибитэ. Колхоз киинин ханна олохтуурга улахан мөккүөр таһа сылдьыбыта. Уопсай муннааха куолаһ кыһан, бөһүөлүк Маралайыга тутулар буолбута. Күүстээх үлэ саһаланан барбыта. Уйбаан ыһыллыһа колхозу турурудууга бөһүөлүк тэрийиһэ үлүс быһааннаах этэ. Киниэхэ ыһааттар улахан күүс-көмө буолбуттара. Комсомол сакирэтээрэ Данил Данилович Пермяков, Гаврил Гаврильевич Пермяков ыһааты түмүттээрэ.

Маралайыга сана бөһүөлүк тутуу күүстээх тэтиминэн барбыта. Үс сыл иһигэр манна сана бөһүөлүк тутулан таһыбыта: 150 миэстэлээх кулууп, электростанция, тиловой маһаһын, пилорама, 27 туһукалаах төлөпүүн станцията, гараас, колхозтаахтар спорот тиловой сана дьыаларэ. Тутуу биригээдэтин Митрофан Григорьевич Сивцев салайбыта.

Колхоз 131 хаһаайыстыбалаах, 457 нэһилиэнньэлээх этэ. Бу кэмгэ колхоз 2266 гектар оттуур, 1650 гектар маһирэн, 626 ыһыа сирдээдэх, 641 ыһах сүөһү, 335 сыллаах, 80 ат, 56 оһуу көлөпөөх, 12 от оһор, 8 мунһар, 3 бурдук ыһар уонна да атын тыа хаһаайыстыбатыгар аналлаах массыналардаах этэ.

Топору механизациялаах хотон Лыбынтааха тутулан үлэһэ кирибитэ. Племенной үлэни тупсарыһа соһурууттан атыр оһустары атыһаһан аһалыһтара. Москвага бүтүн Соһууһааһы норуот хаһаайыстыбатын ситиһилэрин быһастаһыгар делегация баран кэлэрин ситиһиллэрэ. Бастын үлэһэх уһаарыһыһтар баар буолбуттара. Олор истэригэр бааллар: Василий Лукин Оконешиков, Григорий Иванович Попов, Илья Васильевич Сивцев, Петр Иванович Терюкин, Егор Прокопьевич Толстоухов, Николай Афанасьевич Пермяков уонна да атыттар.

1956 сыллааха оһуулааһытэ тутулан үлэһэ кирибитэ. Бары нэһилиэгэр кииннэммит салалталаах ветпунктар, участкалар тэриллэллэр, загоскот уонна маслоспром тус-түсү араарыллан, оройуонна тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын переработкаһы саһа тэриллэр. 1957 сыллааха колхозтар үүтэрин, эттэрин тутар, переработкалаан атыһа таһаарар, кэлин бастын үлэтинэн Саха сиригэр, Арассыһаага тийэ биллибит "Чурапчы" ТХПК уларытан тэриллибит Мясомолкомбинат үлэтин саһалаабыта. Мугудай арыы онорор сыһар Прасковья Семеновна Пермякова, Марфа Семеновна Аммосова уо.д.а. таһаарыһаахтык үлэһэбиттэрэ.

Эмиз ити кэмгэ племенной үлэ сулууслата тэриллэн, ыһаһы искусственайдык боһатын саһаланар, тыа хаһаайыстыбатыгар билим төрүттэригэр олоһуран, сүөһү бородууһатын тупсарыһа, бородууксуйатын үрдэтиһэ дьоһуннаах хардыы оһоһуллубута.

1959 с. Мугудай нэһилиэгин оһуулатын бастаһы выпускниһа өрөспүүбүлүкэ оһуулаһы бүтэрээччилэригэр «Оһуула – производство – ВУЗ» дьин ыһырыһы

таһаарыһтара. Ити дьыһынэн элбэх ыһаат сүөһү көрүүтүгэр үлэһи таһсар буолбута. Олор истэригэр Ф.Ф. Смирников, М.А. Баишева уо.д.а. бааллар.

Производствотэ үрдүк көрдөрүүлөри ситиһит, дьону куоталаһыһа көбүлүүр бастын-маһ үлэһиттэр үксээн испиттэрэ. Сылгы иһитиһигэр 1979 сыллааха БССР дойдулаахтык Михаил Семенович Толстоухов ССРС Сударыһтыһаннай биригэмийэтин лауреатын бонуслаах аатын сүһүтэ. Ыанньыһыт Дария Михайловна Потапова Саха АССР Үрдүк Сэбиэтин дьыһаатынан талыллыбыта. «Мугудай» колхозтан Никифор Иванович Оконешиков 1986 сыллааха 1 фураһнай ыһаһтан 4375 кг үтүү ыһа, оройуон рекордун олоһтообута.

Сылгы иһитиһигэр биһир дойдулаахтарбыт Мугудайтан РСФСР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһит Николай Алексеевич Терюкин, «Үлэ Кыһыл Знамята» уордун кавалера Дмитрий Тарасович Сивцев уонна да атыттар чарылхайдык үлэһээн ааспыттара. Дьэ, ити курдук үлэ бастыннара тыа хаһаайыстыбатын бары салаатыгар баар буолан, кэһкэлэрэ хангаатар хангаан испитэ.

1985 сыллааха «Мугудай» колхоз Карл Маркс колхозтан араһсан тэриллибитэ. Директоринэн Семен Иванович Сергеев таһаарыһаахтык үлэһэбитэ.

1990 сыллааха Мугудай, Төлөй нэһилиэгэрэ тупса баран, «Мугудай сылгы соһуута» дьин ааттанан үлэһээн барыһтара. Соһуот сүрүн сыһынан саха сылгытын иһтэн, үксэһтэн, өрөспүүбүлүкэ улуустарыгар тарбатын этэ. Сылгы соһуотун директоринэн И.А. Пилигин үлэһэбитэ. «Мугудай» сылгы соһуута 4 ыһаас хаһааннаах бизни уонна Рокот дьин атыһы аһалыта. Бу бизнэһэр уонна атыһы оһолоро өрөспүүбүлүкэ тарбанан, Чурапчы улуһун аатын элбэхтэ ааттаһылар.

Тыа хаһаайыстыбатын нэһилиэгэрэ быһаһы тэрийээччилэринэн отделение управлюһаһыдар, биригэһиһирдэрэ буолбуттара. Билиги нэһилиэгэ управлюһаһыһан Егор Андреевич Пилигин, Николай Дмитриевич Пермяков, Николай Николаевич Жергин таһаарыһаахтык үлэһэбиттэрэ. Тыа хаһаайыстыбатын бүгүһү үлэһиттэригэр күһнэтэ баһы уһууттарыттан үлэһтэ, субэһи-амалы сылдьаһлар, күүс-көмө буолаллар.

Соһуус ыһыллыһын тэһэ үлэһит дьонно олус ыһыһаахтык, оһуулаахтык ааспыт колхозтар ыһыллыһылара дойдуга хаһаайыһнаһын сана көрүннэрин киллэриһи ирдээбитэ. Хаһаайыһыта бу көрүнүн сайыннарыһаа соһун даһаастаһыт уонна кэһкэ ситиһиһиһи көрдөрбүт маннайы саһалаһчыларынан «Тура» б/х саһаһаһыта В.М. Сивцева, «Кытайбаһ» б/х саһаһаһыта В.Д. Васильева буолбуттара. Варвара

Михайловна күһ бүгүһүнэнгэ дьори таһаарыһаахтык үлэһи сылдьар, эдэрдэргэ үтүө хоһобур буолар.

Тыа хаһаайыстыбатыгар таһаарыһаахтык үлэһээн ааспыт аһаһарыт, убайдарыт, эдэһиһирдэһи суоллары саһаһан, нэһилиэгэ тыа хаһаайыстыбатыгар элбэх баһыһнай хаһаайыһыһалар уонна урбаһаһыһтар тэриллэн, үлэһи сылдьаһлар. Билиһиһи

кэмгэ 16 б/х үлэһи-хамсы оһороллор. 2011-2012 оо. улаһан кураһан дьыл буолан, оту атын нэһилиэгэртэн, улуустартан булан-таһан тизийи үлэһтэ кургуһуннээхтик барыта. Тыа хаһаайыстыбатын исписоһиһиһэ У.Д. Слепцова Болтоһоттон, Таһаһаттан, Кэһэһиһтэн, Ханалаһтан элбэх туюһа оту булан, «Чурапчы» ТХПК оһератордаһан, күүстээх үлэ түмүгэр ити сыллары этэнгэ туораһыһыт. Ол да буоллар, ити кураһан дьон сүөһү иһиттэригэр улаһан мэхэһдэри онорон, сүөһү аһсаһа лаппа аһыһабыта. Дьэ, манна саһалаһыта атын суолу топкуйдаһан, сүөһү аһсаһын энчирээһит туһугар үлэ.

«Уһурууһа хаһан баһарар хатыһанар» дьин өс хоһоһугар сөп түбэһэн, Тыа сиригэр ыһаһы олоһсугар, тыа хаһаайыстыбатынан дьырыһанаһчылары өсөө элбэһтэр, сүөһү аһсаһын аһаһаһаһ соруһаах «Устойчивое развитие сельских территорий на 2014-2017 г.г. и на период до 2020 года» Федеральнай тус сыллаах быраһыраһманан 2013 сыллааха агроклаһтер инфраструктураһыгар уонна 120 оһо үерэнэр таас оһуулаһы бырайыһын бүтэрэн, эһспэриһаһын көмүһкэһ, Чурапчы улуһугар клаһтернай хамсаһын бастаһы туһунмэһ Мугудай нэһилиэгэр 2014 сыллааха саһалаһыта. 16 эдэр ыһа тыа хаһаайыстыбатынан дьырыһтанар баһатын биллэрэн, көһөн кэлэн олоһсугар, хаһаайыһыһаны тэриһэн, үлэһи-хамсы оһороллор. ИЖС быраһыраһманан уонна бэйэһэрин күүстэриһэн уопсайа 23 саһа дьыһ тутуһлан, үлэһэ кириһтэ.

Бу быраһыраһмаһа олоһуран, сана таас оһуула 2015 сыллааха аһын тэлэһ аһыһыта. 9 баһыһнай хаһаайыһыта «Саһа саһаһыһ фермер» транын араас сыллары ыһан, 25 төбөһө сөһтөөх хотоннору тутуһуннар. 2 хаһаайыһыта «Дьыһ кэргэн» транын ыһан, 50 төбөһө сөһтөөх хотоннору туттан, үлэһэ киллэриһиттэрэ. Ааспыт көһүһэһ үлэһит дьонун утумнаһ, эдэр киһи Илья Ильич Дьыһкоһкаһ оһуулаһы бүтэрээт да, баһыһнай хаһаайыһыһаны тэриһэн, күһ-бүгүн өрө күүрүүһээхтик үлэһи сылдьар. Сылһын аһы 90-тан таһа туюһа үтүү туттаран, доһуот ааһсар. Саһа саһаһыһ эдэр дьонно саһа-ама буолар. Ыһах сүөһүнү искусственайдык боһатыһыга үлэһэһтэр. Клаһтер биһир бастаһы кыттыһаһа буолар.

Эдэр дьомһут ааспыт көһүһэһ үлэһит дьонун утумнаһ, сайдыһ суолун тутуһан, инниһиһит дьыһи баран иһиһ.

Кузьма ПЕРМЯКОВ,
Мугудай нэһилиэгин баһыһыга, СӨ Тыаһын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ.

Нэһилиэк сүрүн дьырыһа - үтүү, эти дэлэтии

Мугудай нэһилиэгин сүрүн дьырыһа – сүөһү, сылгы иһитиһэ буолар. Сүөһүбүт уопсай аһсаһа Бэс ыһын 1 күһүнээһи туругуһан 1614 төбө, ол иһигэр 500 ыһаһар ыһах, сылгы 1557, ол иһигэр 888 биз буолла. Ыһах сүөһү төрүөһэ 73% буолла, ол эбэтэр 365 нэһиһэй, сылгы төрүөһэ 45% буолла, ол эбэтэр 391 кулун. Нэһилиэгэ 118 чаһыһнай, 16 баһыһнай хаһаайыһыта, «Мугудай» ЖСПК, «Бараммат» ТХПК бааллар.

Сүөһү иһитиһин сүрүн доһуотун үтүтэн ыһаһыт. Сыллаһы үтүтүт быһаһа – 483 туюһа. 5 ый түмүгүнэн 100,6 туюһаны туттаран оһоробут. Орду үһүгэһид баһыһнай хаһаайыһыһалара И.И. Дьыһкоһкаһ, С.Г. Коряхин, Р.В. Реев, Н.Н. Пермяков, А.Я. Егоров, И.В. Оконешиков, чаһыһнай хаһаайыһыһалара В.М. Баишева, Е.И. Толстоухова, А.С. Жергина, Т.И. Смирникова, В.А. Оконешиков үрүн иһгэһи үрүтүтэргэ сыһалаһан үлэһиһлэр. Эти туттарыһа орду үһүгэһид Николай Николаевич Жергин, Илья Ильич Дьыһкоһкаһ хаһаайыһыһалара буолаллар.

Сүөһүнү искусственайдык боһатыһыга И.И. Дьыһкоһкаһ ааспыт сүл түмүгүнэн «2019 сүл түмүгүнэн бастын оһеменатор» буолары ситиһтэ. Илья Ильич наһтаһаһыһыһаһан, баһыһнай хаһаайыһыта саһаһаһыта, эдэр киһи С.Г. Коряхин хаһыс да сыһын оһеменаторынан үлэһиһ. Бэйэһэрин ыһаһтарын тэһэ чаһыһнай ыһа сүөһүлэрин боһатыһыга үлэһиһлэр.

Сүөһү, сылгы аһыһыһын баһэмнээһиннэ ааспыт 2019 сыһа оттоһуһна быһаһыһыт 2679 туюһа эһит

буоллаһына, 2689 туюһа оту бэлэмнээн, быһаһы 100,4% топобуһут.

Баһыһнай хаһаайыһыта – 1368 туюһа, чаһыһнай хаһаайыһыта – 1195 туюһа оту бэлэмнээбиттэрэ. Ол иһигэр быһырыһын эдэр фермердэр Роман Владимирович Реев, Сергей Григорьевич Коряхин, Айсен Яковлевич Егоров ыһы ыһан, зеленкалаһан, 82 туюһаны бэлэмнээбиттэрэ. Оттоһуһна орду үһүгэһид В.В. Баишев, И.К. Слепцова үлэһэбиттэрэ. Сүөһүгэ эһи аһыһы комбикорманы «Чурапчы» ТХПК нөһүө ыһаһыт, эһиһи Одыулуһтан уонна Мындаһаһыттан аһалтарбыһыт. Ол курдук, бу ааспыт ыһаһаһан кыстыгы этэнгэ туораһыт.

2016 сыһтан үлэһиһ «Длинная короһа» быраһыраһманан 10 ыһа тыһы тыһаһыһы ыһан, сүөһүлэрин аһсаһын элбэһиттэр 5 чаһыһнай хаһаайыһыта хотонун улаһыһнаһа. 3 эдэр ыһа Никита Николаевич, Саргыһана Семеновна Рязанскийдар, Ньургун Иванович, Мария

Михайловна Сидоровтар, Ньургун Николаевич, Мария Иннокентьевна Сивцевтар 4-с оһолонмуттарынан, улуус транын – «Мындаһаһы» ТХПК-тан тыһы нэһиһдэри бэлэх тутулар.

Никита Николаевич бэйэһи дьырыһаһын быраһыраһманан траны ыһан, 15 төбө сиһиһнээ оһотун атыһаһан, иһтэ сылдьар. Этэнгэ туран биздэхтэриһэ, күһүн доһуот

ааһыһа. Васильев Анатолий Иннокентьевич дьыһ кэргэһиннээн иһаһ сыһын «Агрохолдингы» кытары дуоһаһиһаһан, сиһиһнээ оһотун ыһан иһтэр. Быйыл 35 төбөнү ыһан туруорар.

Пандемия кэмигэр «Дьыһэр оһор – дьыһ кэргэн экономикаһын дьырыһтан» дьин улуус дьаһалтата ыһтар быраһыраһматынан нэһилиэгэ соһуот сыһанатыһа 21 теплица, 97 сиһиһнээ оһот, Неронги куорат птицефабрикаһыттан 299 сымыһыһы кууруһса саһаһаһанан хомуһан кэһэн, хаһаайыһытаһынан түһэтиһиһилэр. Маныһа нэһилиэк ыһалара бары кэриһтэ уу ситиһин өһөтүнэн туһанаһлара төһүү күүс буолан, дьыһ кэргэһиннээн сиһиһтэ, бэйэ онорон таһаарыт аһыһан-үлэһэн аһаһыаһтара.

Үтүү таһы киһиннэһ, аһаһ массыһнаһан таһыллар. Бу дьан кэмигэр дьону биһир сиргэ түмүүнү боһсорго олус таһыһаһах буолар.

«Бараммат» ТХПК саһаһаһчыта – улуус рекордсмен ыһаһыһыта, «Үлэ Аһаһан аһа» уордун кавалера, сылгы зоотехника үөрэхтээх, Саха сирин тыаһын хаһаайыстыбатын туйгуһа Никифор Иванович Оконешиков буолар. Кэһэриһит саһа сылгытын иһтиһин дьырыһтанар, 33 чилиһнээх племенной репродуктор буолар. Билиһиһи туругуһан 673 төбө сыллаһаах, ол иһиттэн бизтэ-334. Быйылгы төрүөх бэс ыһын 1 күһүнээһи түмүгүнэн-200 төбө, 60% тэһиһтэ. Сүөһүгэ эһи аһыһы комбикорм «Чурапчы» ТХПК нөһүө кэһэр, эһиһи Одыулуһтан уонна Мындаһаһыттан аһалтыһыт.

Мугудайдаһы бэһэриһэриһэй уһаһаһы эдэр киһи Ньургун Иванович Сидоров саһаһар. Барыта 5 бэһэриһээр таһаарыһаахтык, биһир субэһиһи үлэһиһлэр. Сүөһү, сылгы энчирээһитин, ыһаһыһатын туһугар туруулаһаллар. 2017 сыллааха сана бэһэриһэриһэй пуун тутуһлан, үлэһэ кириһтэ оһуоһа төһүү күүс буолла.

Ити курдук Мугудай нэһилиэгин олоһтоһоторо баһыһнай хаһаайыһыта-лара таһаарыһаахтык, биһир субэһиһи үлэһи-хамсы оһороллор. Иһаһи быһаһанна сүөһүнү искусственайдык боһатыһыһы өсөө үрдүк таһыһна таһааран, племенной үлэһи сайыннарыһы, сире кытта үлэһи кэһиһи буолар.

Дьанна-дьяһаах ыһларбаһка, улууска биллэриһлибит Тыа хаһаайыстыбатын сыһыгар үтүү-эти дэлэтиһи үлэһээр хаһаайыһытаһар туруһаах буолан, элбэх доһуот ааһсан, этэнгэ үлэһиһиһи, оһоруоһун.

Ульяна СЛЕПЦОВА,
Мугудай нэһилиэгин тыа хаһаайыстыбатын исписэһиһиһ, СӨ тыаһын хаһаайыстыбатын туйгуһа.

...и кытта "Сага олох" хаһыат кэлэктиибэ,
бэтэрээннэрэ,

Төрийн тахааралчлал: СБ
Бядагдалтайслыг, Сах Эрдэсбүтээлийн
"Саха ол" Сударслыгын агаарын тарлалын
"Сага ол" хайлг эрдэсбүтээлийн
677000 Дунуулх, Ординмиде уул 31, 124 нл
тел:Факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sahareshat@mail.ru
Российн Федерация Росмиддэр СБ сагалчлал
2020 с. бэйийн 3 нундэр инстращиамил нундэр
— ПИ №ТУ14.00559

Эрдэнэнийн адырхна:
678570 Чурагын сан,
Карл Маркс уул, 26 "а".
Төлүүнээрбит: эрдэнэтэр
- 41-332, отодотэр - 41-365, 41-
358. E-mail: sanaich@mail.ru,
сайт: sanaich.ru, Instagram: @
sanaich

Бомбогас сажаас: №43 (11698)
Күзэмэй: 2 бэл. лийс
Ахсаан: 1450. Хайныг сыланата: 15

Хялхат бэчээкэ бэрлэлэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээкэ бэриллинэ: 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционной-издательской хэсэгүүкэ 15.06.2020 с. офсеткэ бэчээтэннэ. Типография аадырыһа: 678870, Чудалгы сэл. Карл Маркс уул, 26 "а". Индекс: P0006. Хялхат нэдиэлэбэ иккитэ: оптируулан-уука уорна бэчээтэннэ тахсар.

к решению № 114 от 11 июня 2020 года XXV (внеочередной) сессии
улусного (районного) Совета депутатов МО «Чурапчинский улус (район)» РС (Я).
Источники финансирования дефицита бюджета
МО «Чурапчинский улус (район)» РС (Я) за 2019 год

— КЭРИЭСТЭБИЛ —

1983 сылтан сүүрбэччэ сыл С.А. Новгородов атынан Чурапчы орто оскуолатыгар айымныылаахтык үлэһээбитэ. Ол эгизэр күүрээннээх үлэ сыллара: улахан кэлэктиип, улахан методический холбооту, санаттан сана ирбииллэри ылыһы. Раиса Семеновна уоскуйбат сүрхтээх, куруутун саганы көрдүү, билэ сатыыр, уроокка араас сонун ньымалары килгэрэр учуутал этэ. Ол курдук, уллууса биир бастагынан интегрированной уроктары ыыппыта, олоннай схемалары туттуубта, оёо нууччалыы саналар культуратын үрдэттигэ.

Биһизхэ, хэллэгизлэригэр, Раиса Семеновна истин дүөгэ, үтүө сүбэһит, хэлэктиби түмээччи, араас ыһтылар үлэлэргэ сүрүнөөр, хөһ-хэм буолар, биир тутаах киһибит быһыылынан өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр хаалыада. Кини сырдык дууһата, сэргэх сабаратта, үтүө майгыта биһизхэ чугас, куруук тыһниахс.

Чурагчдыг орто оскулатыг бийрэг
үлэлзэвчтэй хэллээгээр аатгаж, РФ
үлэлзэх үчүүтала А.П. Федорова.

Чурагч нэгийг эхлээд олохдоо, хунд олохдоо
СТЕПАНОВ Дмитрий Васильевич
 олохон туураагүйн тэрхүүтэйгээр Айтилина Дмитриевна, Василий Георгиевичка дири
 гүрэмгүйн тэрхүүтэйгээр.

Арчы дьийтин "Алгыс" бэтэрээннэр хордарын кэлэктиибэ